

Welnu, tot het vervullen van deze drievoudige roeping wordt ook gij in deze dagorder pastoraal opgewekt, gij, mijn geliefde broeders en zusters, gij curatoren, gij hoogleraren en gij studenten ten aanzien van de Theol. Hogeschool, welke de lidtekenen draagt van de tijdelijke dood. Ik zeg u: een ieder in hetgeen, waarin hij geroepen is, die blijve in hetzelfde bij God! En dus geen verdringing, maar standvastig, onbewegelijk; geen verlaauwing, maar altijd overvloedig in het werk des Heren; geen ontmoediging, maar wetend, dat uw arbeid niet ijdel is in de Here. Hij heeft de oogst beloofd, Hij heeft met Zijn eigen overwinning de oogst gegarandeerd. Hij zal de oogst straks aan het einde openbaren, als Hij als laatste vijand de tijdelijke dood heeft te niet gedaan. En als dan alles instort, staan wij, die door het geloof deel hadden aan Christus' overwinning van de tijdelijke dood, op, wij met de oogst van onze arbeid in de Here. En wanneer op het groot-appel in het einde de Here afroept de namen van al Zijn dienstplichtigen, die grote schare, die niemand tellen kan, uit alle geslacht en tong en natie, officieren en minderen, dan melden zij zich present, zij, met hun leven en de oogst van hun leven. Maar ze zeggen erbij: door U, door U alléén, o Overwinnaar van de dood en Levensvorst, om 't eeuwig welbehagen:

Gij, Heer, alléén, Gij zijt
Verwinnaar in de strijd
En geeft Uw volk de zegen.

Alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: over weinig zijt gij getrouwd geweest, over veel zal Ik u zetten; gaat in in de vreugde uws Heren. Amen.

De Schooldag.

Evenals vorige jaren werd de eerste samenkomst des morgens om 8 uur aangevangen, welke door de bezoekers en bezoekerster, die de vorige dag gekomen waren, bezocht werd.

Inmiddels stroomde Kampen vol met gasten, die per trein, per bus, en per particuliere gelegenheid waren aangekomen. Wij hoorden, dat de bezoekers uit het Zuiden van Limburg reeds des nachts om half drie in de bus gestapt waren om tijdig in Kampen te zijn.

Wij laten hieronder volgen de redevoeringen zoals deze werden uitgesproken.

OOTMOED GEVRAAGD!

DS G. VAN RONGEN.

Het kan niet worden ontkend, broeders en zusters, dat van alle kanten om ootmoed wordt gevraagd. Zowel van buiten onze Kerken als van binnenuit wordt daar met 't oog op allerlei dingen op aangedrongen; dat er toch ootmoed zal zijn; dat we ons toch zullen verootmoedigen voor 't aangezicht van onze God.

Om maar met het laatste te beginnen, dat vragen om ootmoed van binnenuit, (en dat brengt ons tegelijk weer in aanraking met iets dat vandaag moeilijk uit onze gedachten te verdringen valt): in een van onze kerkelijke bladen werd na het overlijden van Prof. Schilder en Prof. Holwerda ertegen gewaarschuwd, dat we in hoogmoed de vernederingen, die de HERE onze Kerken andoet om haar zonden, zouden wegedenieren door te beweren dat we deze slagen, deze sterfgevallen niet zo gemakkelijk met het een en ander dat in onze Kerken gaande is in verband moeten brengen. Dit blad, dat wel meer het woord „ootmoed“ bevat, constateerde dat zo de verootmoediging onder Gods slaande hand achterwege blijft. En in deze woorden komt dus een vraag om ootmoed tot ons. Ootmoed over wat onze Kerken overkomen is.

In het verslag, dat het blad „Dienst“ van de laatste, hier in Kampen gehouden, diaconale conferentie gaf, hebben onze ambtsdragers kunnen lezen, dat tijdens de conferentie de vraag om ootmoed aan de orde is geweest. Er werd een vraag gesteld die, naar ik meen, duidelijk liet blijken, dat de kwestie van de ootmoed een kwestie is, die in onze Kerken meermalen aan de orde komt. De vraagsteller bedoelde blijkbaar te willen horen wat hij met die vraag om ootmoed, zoals deze binnen onze Kerken wordt gesteld, moet doen.

In het „Gereformeerd Gezinsblad“ werd kort geleden geschreven over verdraagzaamheid. En dit dan in verband met moeilijkheden in onze Kerken. In dat artikel werd, om tegen een lichtvaardig gebruik maken van het recht van appel, een al te makkelijk gaan van de weg naar de meerdere vergaderingen in geval van praktische moeiten, te waarschuwen, een woord uit 't boek van Dr K. Sletama „De ambtsgedachte“ geciteerd. De inhoud van dat citaat kwam terecht op een vermaning, dat men in zeer vele gevallen behoort te volstaan „met een eerbiedig en ootmoedig protest en geen „recht“ moest worden gezocht in de weg van appel.“ De redacteur — want daarop komt het neer — heeft met dit aan te halen de vraag om ootmoed aan de orde gesteld met het oog hierop, dat onze meerdere vergaderingen bijna oversteelt worden met appèlzaken. En tegelijk blijkt het vroeger ook al actueel te zijn geweest: „ootmoed gevraagd!“

Maar ook van buitenaf wordt om ootmoed aan ons gevraagd, in verband met allerlei kwesties.

Op een prospectus van een brochure van de hand van De Velema, predikant bij een Chr. Geref. Kerk, getiteld: „Onze verhouding tot de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) nu“, vind ik de woorden: „Wij moeten

worstelen om eenheid, maar „Wij komen niet boven die worsteling uit door de bezwaren te verdoezelen, wel door die bezwaren te bespreken in ootmoed.“ Als ik dit zo lees kom ik tot de conclusie dat volgens De Velema de hele kwestie van het huidige contact tussen de Chr. Gereformeerden en ons vastzit op: ootmoed. Ook hiervan kan ik dus weer zeggen: ootmoed gevraagd!

En nog een roep om ootmoedigheid te zijn is kort geleden tot ons uitgegaan. In een „verklaring“, die afgelegd is in een „Gedebssamenkomst“ voor wat men noemt „hereniging van de Gereformeerde Kerken in Nederland“ en die op ruime schaal is verspreid, o.a. onder onze Kerkeraden, vinden we een dergelijke oproep ook al, wanneer men daar zegt: „Wij kunnen ons als Christenen niet diep genoeg verootmoedigen over de scheuring en tweedracht, die alle eeuwen door in de kerk van Christus bestaan heeft; zij is een zonde tegen God, in strijd met de bede van Christus, en veroorzaakt door de duisternis van ons verstand en de liefdeloosheid van ons hart. Daarom is het onze dure plicht, onze heilige roeping om naar middelen uit te zien, waardoor de breuk tussen Gereformeerden hersteld worde“. En men meent, dat men vandaag geroepen is om samen te bidden, te bidden, dat de gedeeldheid weggenomen wordt. En we kunnen dus wel deze slotsom uit genoemde „verklaring“ trekken, dat de verootmoediging over de scheuring en tweedracht zich moet uitdrukken in het meebidden van dat gemeenschappelijk gebed. En ter verdere verduidelijking van wat men van die zijde met het woord „verootmoediging“ bedoelt mag ik U wel wijzen op de persverslagen van enkele „gedebssamenkomsten“, waarin we hebben kunnen kennisnemen van het feit dat men als een belangrijk onderdeel van het gebed beschouwt „de erkenning van gemeenschappelijke schuld“, en dat het met de instelling waarmee men zijn gebed wil doen niet in de eerste plaats gaat „om de schuldvraag en ook niet om: ons recht, ons recht, ons recht.....“.

Ootmoed gevraagd! Die roep dringt van verschillende kanten op verschillende toonhoogte en in verschillende toonsterkte tot ons door.

En wat moeten wij daarmee aan? Het antwoord op die vraag is niet te ontwijken. Wat moeten we ermee aan?

Of eigenlijk moet ik de vraag zo niet stellen. Het is anders. Want ootmoed is niet iets dat de mensen van ons vragen, maar dat de HERE van ons eist.

Dat weten wij als Gereformeerde Kerken allang. En dat is daarom duidelijk en klaar in ons Kerkboek neergelegd. Want in het „gebed vóór de leer van de Catechismus“, dat we daarin vinden, treffen we de belijdenis aan: „maar overmits..... Gij ook niemand wilt aanzien, dan die ootmoedig en verslagen zijn van hart, vrezende voor Uw Woord, zo bidden wij U.....“. God de HERE vraagt van iedereen die tot Hem komt ootmoed, omdat Hij hem anders niet aanzien zal. En een veel bekender voorbeeld vinden we in ons Avondmaalsformulier: „Allen dan die also gezind zijn, die wil God gewis in genade aannemen, en voor waardige medegenoten van de tafel Zijns Zoons Jesus Christus houden. Daarentegen die dit getuigenis in hun harten niet gevoelen, die eten en drinken zichzelf een oordeel“. En welke gezindheid is dat, en welk getuigenis? Ten eerste, dat een tegelijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking bedenke, opdat hij zichzelf mishage, en zich voor God verootmoedige. Daar hebt ge het weer: God neemt alleen maar in genade aan die zich voor Hem verootmoedigt. Ootmoed gevraagd! Door mensen? Neen, door de HERE onze God!

En we moeten onze vraag van zo straks: hoe moeten we met die oproepen tot ootmoed, zoals deze van binnen uit onze Kerken en van buiten af tot ons komen, aan? We moeten die vraag anders stellen. Het moet zo: zijn die oproepen in overeenstemming met de eis tot ootmoed, zoals de HERE die aan ons stelt? moeten wij er daarom aan voldoen, of mogen we daarom er niet naar luisteren?

En om dat te weten te komen moeten we dus naar de Schrift. Omdat die ons zeggen moet wat ootmoed eigenlijk is.

Wat verstaat de Schrift onder ootmoed? Het is moeilijk om dat in het kort te zeggen. De Bijbel gebruikt n.l. dit woord nog al vaak. Of beter gezegd: in de Bijbel treffen we verschillende woorden aan, die deze zaak willen omschrijven, of een bepaalde kant ervan willen belichten. En daarom is 't moeilijk om daar een verhandeling over te geven, nu de tijd mij daartoe ontbreekt. Ik moet dus met een paar trekken volstaan.

En allereerst wil ik dan naar voren brengen, dat het woord „ootmoed“ teruggaat op een woord, dat we aantreffen in Psalm 18, het 36e vers. Daar lezen we: „Ook heb Gij mij het schild Uws hells gegeven, en Uw rechterhand heeft mij ondersteund, en Uw zachtmoedigheid heeft mij groot gemaakt.“ De Korte Verklaring vertaalt: „en Gij boogt U veel tot mij neder“. En de vertaling van het Ned. Bijbelgenootschap heeft: „Uw nederbuigende goedheid maakte mij groot“. God buigt zich neder. Aan Gods nederbuigende goedheid dankt de zondige mens alles.

Welnu, met dat woord dat door „nederbuigende goedheid“ is vertaald, is het woord dat vaak door „ootmoed“ wordt weergegeven verwant. In „ootmoed“ zit het element van buigen. En dan buigen onder de geweldige rijkdom dat God zich tot de zondige mens nederbuigen wil. Zo dat je zeggen gaat: ik word er klein onder!

Ootmoed, dat krijgt in de Schrift dan ook meermalen de betekenis van: buigen voor het Woord des HEREN. Mozes moest aan Israël zeggen, dat ze naar de valse profeten niet mogen luisteren, omdat ze dit niet doen, integendeel; want ook al zeggen zij dat ze in de Naam des HEREN gesproken hebben, dat doet er niets aan af of toe; „door trotsheid heeft die profeet dat gesproken; gij zult voor hem niet vrezén“ (Deut. 18:22). Trotsheid dat is precies het tegengestelde van wat ootmoed is.

Ootmoed, dat is dan ook hetzelfde als de vreeze des HEREN, Spr. 22:4 (Nieuwe Vertaling): „Het loon van ootmoed — vreeze des HEREN — is rijkdom, eer en leven“.

Ootmoed, dat woord wordt dan ook meermalen gebruikt voor het weerkeren tot de God des verbonds en het leven naar 't Woord des Verbonds. Salomo belooft bij de wijding van de tempel dit te zullen doen met zijn volk, ootmoedig te zullen zijn (2 Kron. 7:14). Hiskia verootmoedigt zich over zijn hoogmoed, zijn niet leven naar het

Verbond (2 Kron. 32:26). In zijn tijd doen ook anderen dat (30:11).

Ootmoed, 't woord wordt in een bepaalde vorm zelfs gebruikt in de betekenis van: vernederd worden, worden verpletterd, verslagen (1 Sam. 7:13; Richt. 8:28; 11 vs 33; 3:30); zich moeten onderwerpen (1 Kron. 20:4 N.V.).

En een woord, en een zaak, die nauw aan „ootmoed“ verwant is, komen we in de Schrift meermalen tegen in de zin van: van alle kracht beroven, aan het eind van zijn krachten brengen (Ps. 18:28; 75:8; 147:6). Maar misschien is deze zaak beter weer te geven in onze taal met „deemoed“, „verdeemoedigen“.

Ootmoed, dat is ook de gestalte van de mens, die, buigende onder 's HEREN Woord, uit dat Woord horen moet hoe diep-zondig hij is. Ps. 119:75: „Ik weet, HERE, dat Uw gericht de gerechtigheid zijn, en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt“ (verootmoedigd hebt). Het bekende voorbeeld daarvan is koning Josia, die zich verootmoedigt wanneer 't Wetboek gevonden is en hem is voorgelezen; en waarom vernedert hij zich? omdat het hem duidelijk geworden is hoe zij allen zijn afgeweken van de goede God des Verbonds (2 Kon. 22:19; 2 Kron. 34:27).

Ootmoed, met de zaak die in dat woord wordt aangeduid, hebben te maken begrippen als: onderwerpen, dempen, aftakelen, vernielen, zich kastijden, vasten, geplaagd worden, bedwingen, enz.

Maar alles komt hier tenslotte op terecht, dat de ootmoedige een mens is, die buigt onder het Woord van God, een Woord dat van rijke genade spreekt, maar daarom ook van grote toorn en van zware straf, als die genade wordt veracht.

En die ootmoed wordt door de HERE van ons gevraagd. Dat is de ootmoed, die in 't Avondmaalsformulier wordt gevraagd voor een rechte Avondmaalsgang. Dat is ook de ootmoed, die bij niemand ontbreken mag — volgens het Kerkgebed „vóór de leer van de Catechismus“ — omdat God hem anders niet aanzien wil.

En ziet, aan deze vraag van God om deze ootmoed willen we gaan toetsen wat aan vragen om ootmoed van binnen uit onze Kerken en van buiten af tot ons komt.

We willen dat doen op een bepaalde manier. Want ook in wat we aan Belijdenisschriften, formulieren, gebeden, enz., achter de Bijbel in ons Kerkboek vinden treffen we het woord „ootmoed“ of „verootmoediging“ meermalen aan. En we willen enkele voorbeelden daaruit nemen en aan de hand daarvan die roepstemmen om ootmoed gaan bezien. Niet, dat we 't alleen over die concrete dingen van zo straks zullen hebben. Maar 't zal U wel duidelijk worden, dat die voorbeelden uit ons Kerkboek actueel genoeg zijn, sprekend genoeg voor vandaag.

Ik wil allereerst wijzen op art. 13 van de Ned. Geloofsbelijdenis. Het gaat daar over „de voorzienigheid Gods en regering aller dingen“. En dan wordt het volgende gezegd: „En aangaande hetgeen Hij doet boven het begrip des menselijke verstands, datzelve willen wij niet curieuselijk (tot op de bodem toe) onderzoeken, meer dan ons begrip verdragen kan: maar wij aanbidden met alle ootmoedigheid en eerbied de rechtvaardige oordelen Gods, die ons verborgen zijn; ons tevreden houdende, dat wij leerjongeren van Christus zijn, om alleen te leren, hetgeen Hij ons aanwijst in Zijn Woord, zonder deze palen te overtreden“. Daar komen we dus 't woord „ootmoedigheid“ tegen in verband met de oordelen Gods. En met die oordelen zijn niet Zijn gericht, Zijn straffen, bedoeld, maar alles wat Hij meent. Hij oordeelt te moeten doen.

Ik geloof, dat deze zinsnede uit onze Belijdenis zeer actueel is. Want met Gods oordeel in bovengenoemde zin hebben we verpletterend te maken gekregen sinds de „Schooldag“ van vorig jaar. Schilder en Holwerda zijn ons ontkomen. We zijn er allemaal verslagen van geweest. We zijn dat nog. Hoe moeten wij ermee aan? Want die vraag is ook vandaag weer niet te ontwijken. Het is weer „Schooldag“ vandaag. En op die van vorige jaren was er telkens weer een nieuw, een verblijvend contact ook met deze twee. Zij genoten op die dagen, dat is bekend. En wij genoten van hun woord. En we missen hen echt. En daarom is art. 13 actueel. Het geeft ons rijke troost: we moeten Gods oordelen, wat God van oordeel is te moeten doen en waar ons verstand bij stilstaat, niet tot op de bodem toe gaan onderzoeken. Laten we tevreden hiermee wezen, dat we discipelen zijn van de Here Jezus en genoeg hebben aan Zijn Woord alleen.

Maar betekent dat, dat we die twee verbijsterende sterfgevallen ook moeten zien als oordelen in de betekenis van straffen over onze zonden? Over zonden die er in ons kerkelijke leven heus wel zijn?

O zeker, het is goed om ons zelf te beproeven, of we in alles recht leven in het Verbond met onze God. Het is goed, dat we eens even denken aan al de moeilijkheden die er in onze kringen zijn. Ik kan me zo levendig voorstellen de reactie van die broeder, die zei: en als er nu weer eens iemand op een kerkelijke vergadering met het een of andere bezwaarschrift over iets komt, waarin hij geen gelijk gekregen heeft, dan zal ik hem zeggen: „man, ik geloof dat je schoon gelijk hebt, maar houd alseblief je mond!“ Dat bij deze gelegenheden onmiddellijk aan al onze kerkelijke moeiten is gedacht ligt zelfs heel sterk voor de hand. Zelfbeproeving in zware tijden is goed en is nuttig. Want dat is altijd nodig en altijd goed. We moeten heel voorzichtig en wijs en ootmoedig leven, in de vreeze van onze God.

Maar mag ik nu gaan zeggen: die ootmoed moet een verootmoediging zijn onder Gods straffende hand? Mag ik de verpletterende slagen van het begin van dit jaar oordelen noemen in de zin van straffen op ons kerkelijk kwaad?

Ik geloof dat we daarmee heel voorzichtig moeten zijn. Dat we hier zeker niet mogen generaliseren: 't is een zondige beweging in 't algemeen onder ons! Want mag dat van al onze Kerken wel worden gezegd?

En daarom: ook wat deze droeve dingen aangaat hebben we ootmoedig te zijn. Maar dan in de zin van onze Geloofsbelijdenis. In de zin van het heel ootmoedig aanblijven van de rechtvaardige oordelen Gods, van wat Hij meent te moeten doen, ons tevreden houdende met Gods Woord alleen, zonder dat we proberen de dingen die ons